

POSTAWY EDUKACYJNE I ZAWODOWE UCZNIÓW ZACHODNIOPOMORSKICH TECHNIKÓW I SZKÓŁ BRANŻOWYCH I-GO STOPNIA

Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie jesienią 2021 roku przeprowadził badanie „Postawy edukacyjne i zawodowe uczniów zachodniopomorskich techników i szkół branżowych I-go stopnia”. Celem badania było dostarczenie informacji dotyczących przede wszystkim: stosowanych przez uczniów kryteriów wyboru kierunku kształcenia zawodowego, planów i oczekiwań związanych z aktywnością zawodową, planów edukacyjnych, postaw migracyjnych, postaw w zakresie przedsiębiorczości, a także oceny wyborów edukacyjnych. Raport z tego badania stanowi jego podsumowanie i skierowany jest do wszystkich osób zainteresowanych problematyką edukacji zawodowej, a zwłaszcza reprezentujących instytucje realizujące zadania w zakresie szkolnictwa zawodowego, w tym zadania wpisujące się w polityki samorządu województwa dotyczące edukacji oraz rynku pracy. Prezentujemy poniżej wybrane informacje, natomiast całość raportu dostępna jest na stronie www.wup.pl w zakładce „dla instytucji” i tam w „Zachodniopomorskie Obserwatorium Rynku Pracy”.

Jednym z najważniejszych zagadnień związanych z rynkiem pracy jest problematyka wyborów edukacyjnych związanych ze zdobywaniem kompetencji zawodowych. Uwzględniając zasadę kształcenia przez całe życie, a także zjawisko mobilności na rynku pracy, nie należy traktować wyborów edukacyjnych na najwcześniejszym etapie kształtowania kompetencji zawodowych jako ostatecznych. Mogą one podlegać modyfikacjom. Jednak istotnym jest, czy pierwsze wybory zawodowe były trafne, czy zdecydowały o wejściu na rynek pracy z kompetencjami zdobytymi planowo i mającymi szansę w pełni zostać wykorzystanymi już na początku drogi zawodowej. Wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych mogą część analityków rynku pracy zaniepokoić. Znaczący odsetek badanych

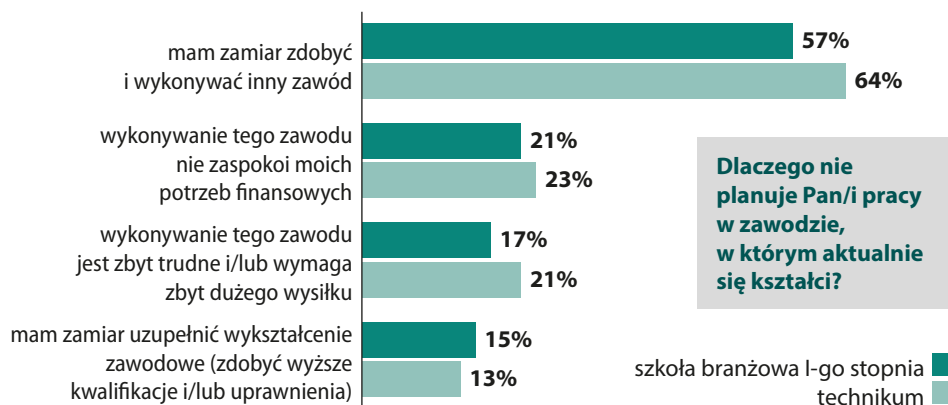
uczniów nie planuje pracy w zawodzie do którego się przygotowywali w trakcie nauki w szkole ponadpodstawowej. Problem ten dotyczył w większym stopniu uczniów ostatnich klas technikum, spośród których 45% raczej lub zdecydowanie nie planowało pracować w zdobywanym zawodzie. W przypadku uczniów szkół branżowych zadeklarowało to 33% badanych. Podobne wyniki uzyskano po przeprowadzeniu badania uczniów szkół ponadpodstawowych kształcących w zawodach w 2016 roku. Wówczas również zaobserwowano przewagę uczniów technikum (39% deklaracji o braku planów pracy w wyuczonym zawodzie) nad uczniami zasadniczych szkół zawodowych (23%). Wyniki te mogą z jednej strony niepokoić, jednak należy pamiętać, że zdobyte kompetencje zawodowe mogą mimo wszystko zostać przez

przyszłych absolwentów wykorzystane na rynku pracy. Z jednej strony decyzja dotycząca pracy w wyuczonym zawodzie może zostać zmieniona, z drugiej mogą one zostać na rynku pracy wykorzystane w ramach odgrywania ról zawodowych nie związanych wprost z rolą do której był uczestnik rynku pracy przygotowywany w trakcie edukacji szkolnej. Warto podkreślić, że zagrożenie stanowi tutaj proces dewaluacji kompetencji zawodowych, a także nieoptymalnej lokacji środków przeznaczonych na kształcenie zawodowe. Jeżeli finansowanie przynajmniej części kierunków nauczania odwołuje się do stwierdzonych lub przewidywanych deficytów na rynku pracy, to znaczący odsetek absolwentów nieplanujących pracy w wyuczonym zawodzie stanowi poważne zakłócenie procesu wspierania rynku pracy.

Znaczący odsetek badanych uczniów nie planuje pracy w zawodzie, do którego przygotowywali się w trakcie nauki w szkole ponadpodstawowej.

Najczęściej wskazywanym przez badanych uczniów powodem rezygnacji z pracy w wyuczonym zawodzie był zamiar zdobycia i wykonywania innego zawodu. Warto jednak zwrócić uwagę, że w przypadku części respondentów, rezygnacja z wykonywania zawodu wyuczonego po ukończeniu szkoły jest związana z chęcią podnoszenia kwalifikacji. Rezygnacja z powodu niezadowolających – w opinii badanych – zarobków i zbyt dużego wysiłku jaki należy włożyć w wykonywanie zawodu, może świadczyć w ich przypadku o braku wystarczającej wiedzy o realiach rynku pracy przed podjęciem decyzji o wyborze kierunku nauczania.

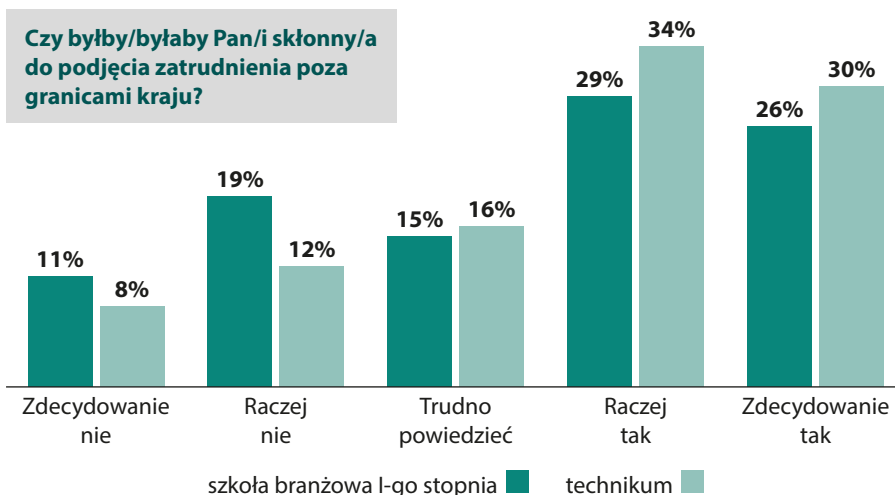
Przyczyny braku zainteresowania pracą w wyuczonym zawodzie deklarowane przez uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych

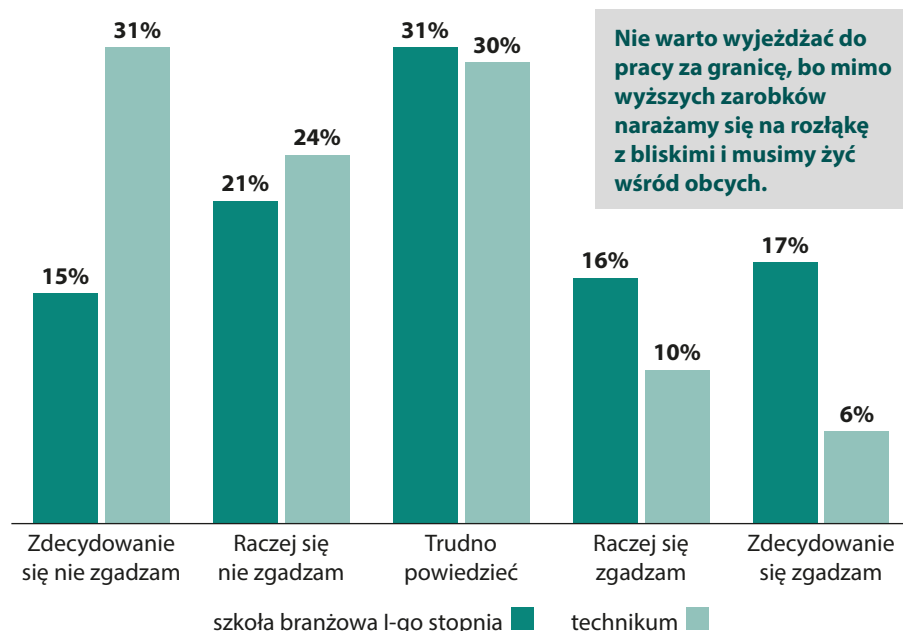
W debacie publicznej wielokrotnie poruszano problematykę braku pracowników na rynku pracy. Jednym z czynników wywołujących wymieniony deficyt, jest odpływ pracowników na zagraniczne rynki pracy. Uczestniczącym w badaniu uczniom zapytano o ich stosunek do podjęcia pracy poza granicami kraju. Zdecydowana większość badanych, dopuszcza taką możliwość. Wyniki są zbliżone do uzyskanych na podstawie badania przeprowadzonego w 2016 roku. Przy czym pięć lat wcześniej, mieliśmy do czynienia z wyższym odsetkiem respondentów deklarujących pozytywny stosunek do podjęcia pracy za granicą – 71% uczniów technikum oraz 70% uczniów zasadniczej szkoły zawodowej*.

*A. Frąckiewicz, „Uwarunkowania decyzji zawodowych i edukacyjnych oraz postawy wobec rynku pracy uczniów szkół zawodowych w województwie zachodniopomorskim”, WUP w Szczecinie, Szczecin 2017 s. 28

Postawy uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych dotyczące podjęcia pracy poza granicami kraju

Postawy uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych dotyczące kosztów związanych z wyjazdem do pracy za granicę

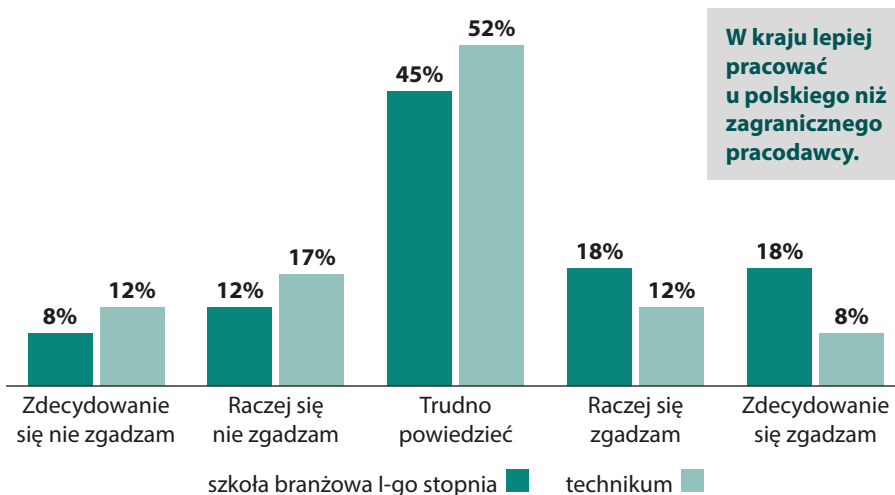

Decyzje podejmowane na rynku pracy są dla uczestniczących w nim aktorów społecznych związane z kalkulacją zysków i kosztów. Do kosztów związanych z wyjazdem do pracy za granicę należy zaliczyć rozłąkę z bliskimi, a także konieczność życia w odmiennych od dotychczasowych warunkach społecznych. W celu oceny kosztu wyjazdu do pracy za granicę zwrócono szczególną uwagę na koszty emocjonalne związane właśnie z rozłąką z bliskimi oraz związane z przystosowaniem do odmiennych realiów społecznych. Koszty te, za rozstrzygające negatywnie w kontekście wyjazdu za granicę, uznało 33% uczniów szkół branżowych oraz tylko 16% uczniów techników. W 2016 roku kosztów rozłąki i konieczności życia wśród „obcych” nie rekompensował atrakcyjny finansowo wyjazd za granicę dla 40% uczniów technikum oraz aż 42% uczniów zasadniczych szkół zawodowych. Zwraca uwagę wysoki udział odpowiedzi „trudno powiedzieć”*

*A. Frąckiewicz „Uwarunkowania decyzji zawodowych i...”, s. 27

Jeszcze większe niezdecydowanie charakteryzowało uczniów w przypadku wyrażania opinii dotyczących hipotetycznej przewagi zatrudnienia u polskiego pracodawcy, nad zatrudnieniem u pracodawcy zagranicznego. Uczniowie szkół branżowych częściej (36%) wyżej oceniali zatrudnienie w kraju u polskiego pracodawcy. W badaniu przeprowadzonym w 2016 roku, uczniowie nie mieli do wyboru odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Uniemożliwiało to deklarowanie postawy niezdecydowanej. Udział postaw negatywnych i pozytywnych był zbliżony do 50%, czyli żadna z nich nie okazała się dominującą.

Postawy uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych dotyczące zatrudnienia u polskich i zagranicznych pracodawców

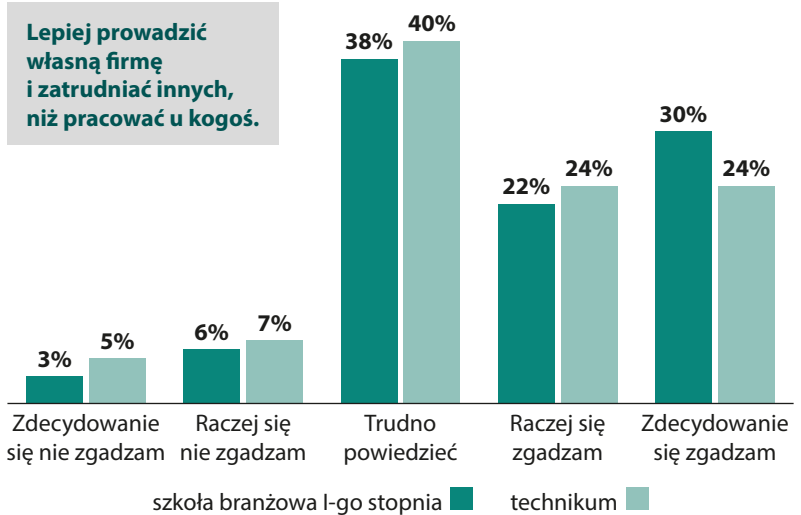

Większość badanych uczniów zgodziła się z opinią, że lepiej prowadzić własną firmę niż być zatrudnionym. Jednak czy opinia ta znajduje wyraz w postawach dotyczących prowadzenia własnej działalności gospodarczej? Spośród uczniów którzy wzięli udział w badaniu, zdecydowana większość przyjmuje pozytywną postawę w kontekście prowadzenia własnej działalności gospodarczej – 75% uczniów techników i 70% uczniów szkół branżowych. Respondenci, którzy nie są zainteresowani rozwijaniem własnej przedsiębiorczości, swoją postawę uzasadniali wymieniając w pierwszej kolejności kłopotliwe uwarunkowania formalno-prawne prowadzenia działalności („zbyt dużo formalności i pułapek”). Takie uzasadnienie wskazało 53% niezainteresowanych prowadzeniem działalności gospodarczej uczniów szkół branżowych I-go stopnia i 45% uczniów techników. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, że w analizach przeszkód w prowadzeniu działalności gospodarczej, wysokie pozycje zajmują bariery formalno-prawne*. Na drugim miejscu wśród czynników zniechęcających do podejmowania własnej działalności gospodarczej badanych uczniów, znalazł się deficyt środków finansowych niezbędnych do jej rozpoczęcia – 24% wskazań wśród młodzieży uczęszczającej do szkół branżowych i 32% wśród uczniów reprezentujących zachodniopomorskie technika. Na trzecim miejscu znalazła się obawa o negatywny wpływ prowadzenia działalności gospodarczej na życie prywatne – 16% nieplanujących uczniów techników oraz 18% uczniów szkół branżowych. W 2016 roku wolę założenia własnej firmy deklarowała zdecydowana większość uczniów zasadniczych szkół zawodowych (83%) oraz techników (80%)**.

*Związek Pracodawców Polskich od 2011 roku przeprowadza analizy dotyczące barier w prowadzeniu działalności gospodarczej – więcej informacji można znaleźć pod adresem: <https://zpp.net.pl/projekty/bariery-prowadzenia-dzialalnosci/>

**A. Frąckiewicz, „Uwarunkowania decyzji zawodowych i...”, s. 25

Postawy uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej

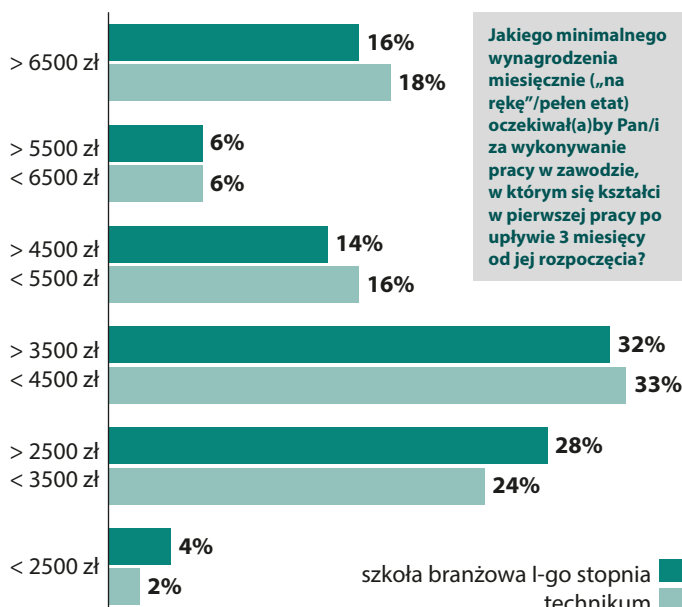

Zdecydowana większość badanych uczniów, zarówno szkół branżowych I-go stopnia jak i techników, chciałaby w przyszłości założyć własną firmę.

Co trzeci badany uczeń szkoły branżowej I-go stopnia i technikum oczekuje miesięcznego wynagrodzenia „na rękę” w wysokości 3500 zł – 4500 zł.

Oczekiwania płacowe uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych w wyuczonym zawodzie z uwzględnieniem 3 miesięcznego stażu pracy

Uczestniczący w badaniu uczniowie zostali poproszeni o podzielenie się swoimi oczekiwaniami dotyczącymi minimalnego wynagrodzenia za wykonywanie pracy w zawodzie, w którym aktualnie się kształcą po uzyskaniu 3 miesięcznego stażu pracy. Minimalne wynagrodzenie w 2021 roku wyniosło 2800 zł brutto (około 2200 zł netto, przy założeniu, że pracownik nie osiągnął wieku 26 lat). Minimalnego wynagrodzenia na poziomie poniżej 2500 zł na rękę oczekiwało tylko 2% uczniów technikum oraz 4% uczniów szkół branżowych I-go stopnia. Z kolei przeciętne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w Polsce w 2021 roku wyniosło 5662,53 zł (około 4450 zł netto – dla osób do 26 roku życia)*. Wymieniona kwota netto mieści się w pobliżu górnej granicy najczęściej wskazywanego przez respondentów przedziału płacowego 3500 zł – poniżej 4500 zł. Na podstawie uzyskanych wyników można stwierdzić, że co najmniej 40% badanych uczniów techników oczekuje na początku swojej drogi zawodowej w wyuczonym zawodzie, wynagrodzenia zbliżonego lub przekraczającego przeciętne wynagrodzenie w Polsce. W przypadku uczniów szkół branżowych I-go stopnia było to co najmniej 36% badanych. W 2016 roku wynagrodzeń powyżej przeciętnego wynagrodzenia, które wówczas wynosiło 3200 zł netto, oczekiwało 16% uczniów technikum oraz 10% uczniów zasadniczych szkół zawodowych. Natomiast przedział płacowy w którym kwota ta stanowiła górną granicę wskazało odpowiednio 18% i 13% respondentów**.

*Informacje dotyczące wysokości wynagrodzeń w gospodarce narodowej w 2021 roku można znaleźć w opracowaniu GUS dostępnym na stronie: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-zatrudnieni-wynagrodzenia-koszty-pracy/pracujacy-i-wynagrodzenia-w-gospodarce-narodowej-w-2021-r-dane-wstepne,18,4.html>

**A. Frąckiewicz, „Uwarunkowania decyzji zawodowych i...”, s. 29

Oceny własnych wyborów edukacyjnych i zawodowych dokonane przez uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych

Czy gdyby jeszcze raz podejmował/a Pan/i decyzję o wyborze szkoły i kierunku kształcenia to:

Uczestniczący w badaniu uczniowie ostatnich klas zachodniopomorskich szkół zawodowych zostali poproszeni o ocenę swoich dotychczasowych decyzji edukacyjnych i zawodowych. W rozdziale IV raportu, zwrócono uwagę na wysoki odsetek badanych, którzy nie planują pracy w zawodzie w którym aktualnie się kształcą (45% uczniów techników i 33% uczniów szkół branżowych I-go stopnia). Jednak z wyboru zarówno kierunku kształcenia, jak i szkoły zadowolonych było 51% badanych uczniów techników oraz 59% uczniów szkół branżowych.

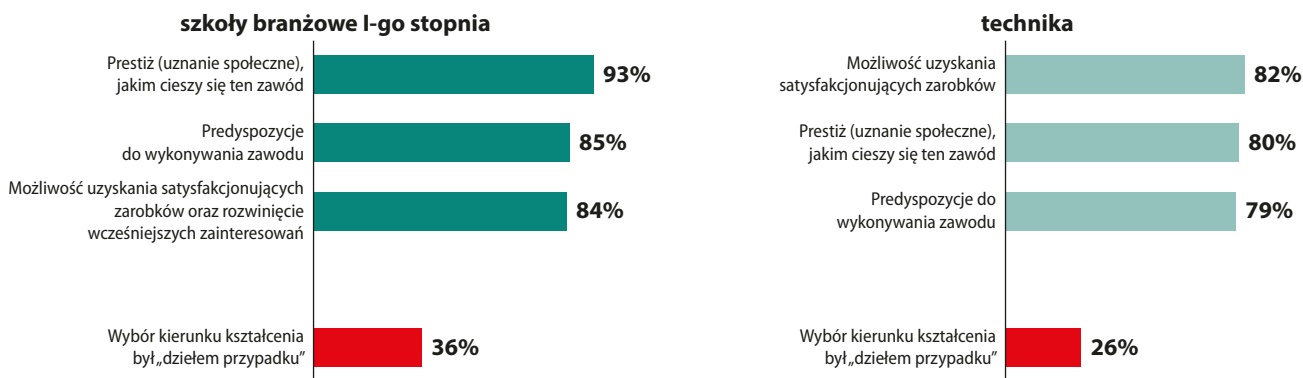
Ponad połowa badanych uczniów zdecydowałaby się wybrać tę samą szkołę i ten sam kierunek kształcenia, gdyby ponownie mieli podjąć decyzję w tym zakresie.

W przypadku uczniów techników najwyższy odsetek planujących pracę w wyuczonym zawodzie charakteryzował respondentów, którzy jako kryterium wyboru ścieżki kształcenia zawodowego wskazywali: możliwość uzyskiwania satysfakcjonujących zarobków (82% planujących pracę w wyuczonym zawodzie wśród wskazujących to kryterium), prestiż zawodu (80%), posiadanie predyspozycji do wykonywania zawodu (79%). Z kolei w przypadku uczniów szkół branżowych I-go stopnia były to: prestiż zawodu

(93%), predyspozycje do wykonywania zawodu (85%), możliwość uzyskania satysfakcjonujących zarobków (84%) oraz rozwinięcie wcześniejszych zainteresowań (84%). Jak wcześniej ustalono, najniższy odsetek osób planujących pracę w wykonywanym zawodzie dotyczył uczniów, dla których – w świetle ich deklaracji – wybór ścieżki edukacji zawodowej był „dziełem przypadku”. Tylko 36% wskazujących tę okoliczność decyzyjną uczniów szkół branżowych oraz 26% techników planuje pracować w wyuczonym

Pośród badanych respondentów, dla których wybór kierunku kształcenia był „dziełem przypadku”, tylko 26% uczniów techników i 36% uczniów szkół branżowych I-go stopnia, planuje pracować w wyuczonym zawodzie.

Kryteria wyboru kierunku kształcenia dla których odnotowano najwyższy odsetek uczniów planujących pracę w wyuczonym zawodzie

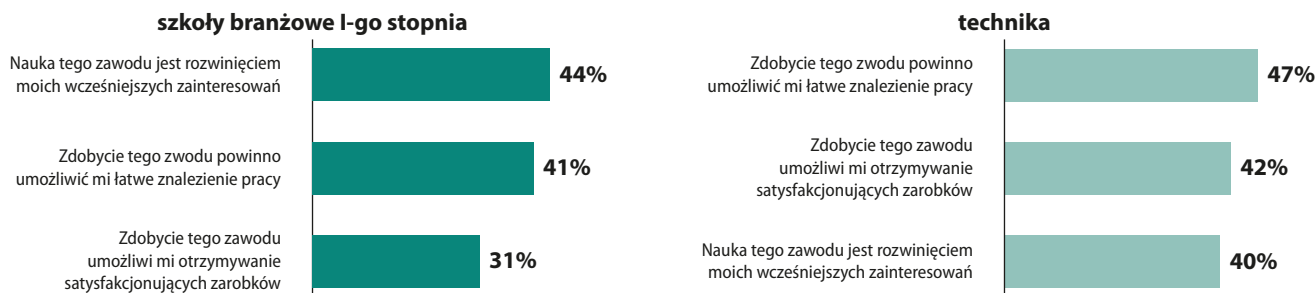
Zarówno w przypadku uczniów uczęszczających do techników, jak i szkół branżowych I-go stopnia, którzy planują pracę w wyuczonym zawodzie, najczęściej wskazywanymi kryteriami wyboru kierunku kształcenia zawodowego było: postrzeganie wybranego zawodu jako umożliwiającego łatwe znalezienie pracy, otrzymywanie satysfakcjonujących zarobków, a także traktowanie decyzji edukacyjnej jako rozwinięcia wcześniejszych zainteresowań.

zainteresowanie sytuacją na rynku pracy i poszukanie dotyczących go informacji. Podobnie jak w przypadku uczniów techników, wśród uczęszczających do szkół branżowych i nieplanujących pracy w wyuczonym zawodzie, zdecydowanie częściej deklarowano, że wybór kierunku kształcenia był „dziełem przypadku”. Reprezentujący tę kategorię respondenci, częściej deklarowali także sugerowanie się opiniami bliskich przy wyborze kierunku kształcenia. W przypadku uczniów techników odnotowano mniejsze różnice w tym zakresie.

Uczniów techników zdecydowanych na pracę w wyuczonym zawodzie charakteryzuje dużo wyższy niż w przypadku niezdecydowanych, odsetek postrzegających wyuczony zawód jako: umożliwiający łatwe znalezienie pracy, otrzymywanie satysfakcjonujących zarobków, a także odpowiadający ich predyspozycjom. Co więcej, wśród „zdecydowanych” mamy wyraźnie większy udział respondentów traktujących ścieżkę zawodową jako rozwój swoich wcześniejszych zainteresowań. Deklarują oni również wyraźnie częściej

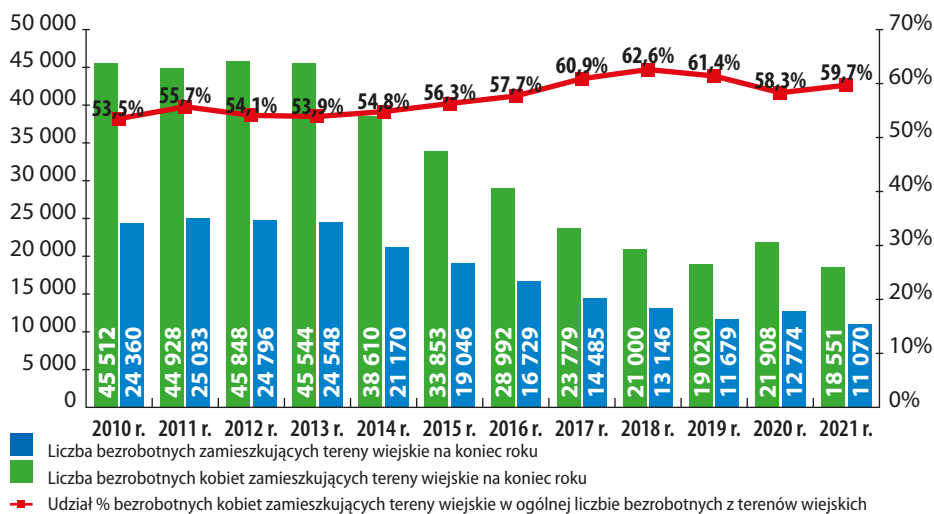
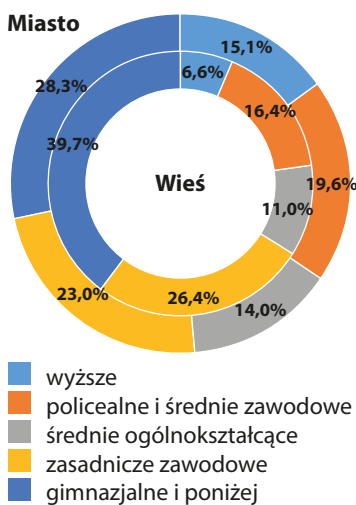
Można przyjąć, że oparty na wiedzy, odpowiednim dopasowaniu oczekiwań, a także oparty na zainteresowaniach i predyspozycjach wybór ścieżki edukacji zawodowej, zwiększa prawdopodobieństwo wykonywania wyuczonego zawodu po ukończeniu szkoły. Ważną rolę odgrywać tutaj powinno wsparcie w zakresie poradnictwa zawodowego, które stanowi narzędzie racjonalizacji wyborów edukacyjnych.

Najczęściej wskazywane przez uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych planujących pracę w wyuczonym zawodzie kryteria, którymi kierowali się przy wyborze ścieżki edukacji zawodowej

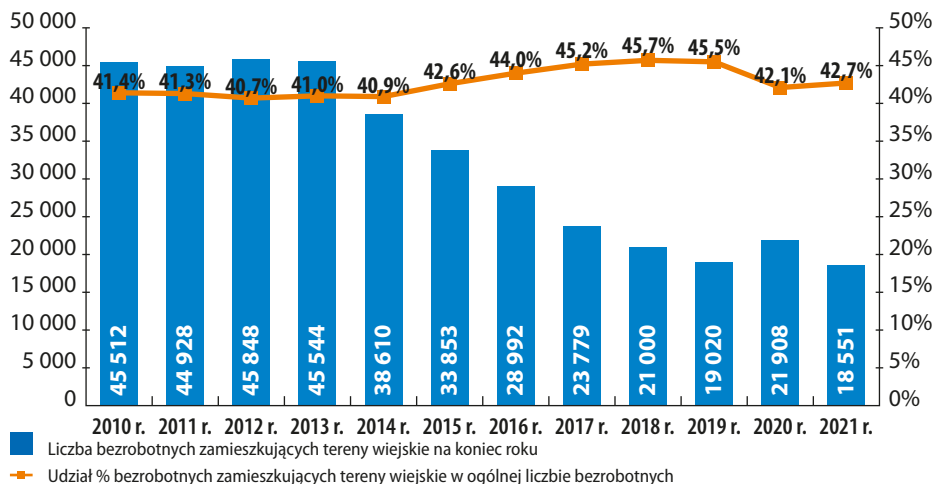
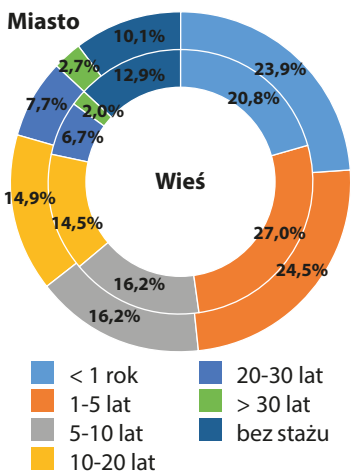

BEZROBOCIE NA TERENACH WIEJSKICH WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO W 2021 ROKU

Struktura bezrobotnych według wykształcenia i miejsca zamieszkania na koniec 2021 roku

Struktura bezrobotnych według stażu pracy i miejsca zamieszkania na koniec 2021 roku

Źródło: opracowanie własne WUP na podstawie sprawozdania MRIPS-01.

Na koniec 2021 roku w rejestrach powiatowych urzędów pracy z województwa zachodniopomorskiego znajdowało się łącznie 18 551 osób zamieszkujących wieś, stanowiących 42,7% wszystkich bezrobotnych. W stosunku do danych z końca 2020 roku liczba bezrobotnych z obszarów wiejskich zmniejszyła się w regionie o 15,3 pkt. proc. Na koniec 2021 roku najwięcej osób z terenów wiejskich zarejestrowanych w urzędach pracy w województwie zachodniopomorskim znajdowało się w przedziale wiekowym 25 – 34 lata tj. 26,3% analizowanej zbiorowości, a kolejną grupę stanowili bezrobotni w wieku 35 – 44 lata tj. 23,7%. Najwięcej bezrobotnych z terenów wiejskich posiadało wykształcenie gimnazjalne lub niższe tj. 39,7%, a następnie zasadnicze zawodowe – 26,4%. Dyplom uczelni wyższej posiadało 6,6% zarejestrowanych zamieszkujących

wieś. Stażu pracy nie posiadało 12,9% bezrobotnych mieszkańców wsi, najwięcej z nich dokumentowało doświadczenie zawodowe od roku do 5 lat tj. 27,0%.

Z wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności za IV kwartał 2021 roku wynika, że współczynnik aktywności zawodowej ludności wiejskiej województwa zachodniopomorskiego kształtował się na poziomie 57,1% i był niższy niż wśród mieszkańców miast o 7,1 pkt. proc. W IV kwartale 2021 roku wskaźnik zatrudnienia dla mieszkańców wsi wyniósł 48,7%, natomiast mieszkańcy terenów miejskich zanotowali wskaźnik ten na poziomie 57,7%. Stopa bezrobocia (liczona według metodologii BAEL GUS) wśród mieszkańców obszarów wiejskich wyniosła 6,8%, a wśród mieszkańców miast odnotowano 2,8%.

BAROMETR ZAWODÓW 2023 WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE

Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie w 2022 roku zrealizował ósmą edycję badania Barometr zawodów, która realizowana jest w naszym województwie od 2015 r. Sformułowana prognoza stanowi krótkookresowy szacunek zapotrzebowania na zawody na poziomie powiatów oraz dla całego województwa. Szacuje się, że w 2023 roku nadal będą występować problemy z zaspokojeniem potrzeb kadrowych w kluczowych branżach dla naszego regionu.

Główne przyczyny deficytów zawodów w woj. zachodniopomorskim pozostają niezmiennie od kilku edycji badania. Z całą pewnością można podzielić je na dwie główne grupy, tj.: na przyczyny leżące po stronie kandydatów do pracy oraz wynikające z oferowanych przez pracodawców warunków zatrudnienia. Do pierwszej grupy zaliczyć możemy brak wymaganych kwalifikacji, brak doświadczenia, brak niezbędnych uprawnień, jak również brak chęci pracy w danym zawodzie. Wśród przyczyn leżących po stronie oferowanych warunków zatrudnienia, wymienić należy niskie wynagrodzenie, trudne warunki pracy oraz wymaganą od pracodawców dużą dyspozycyjność.

DEFICYT

Budownictwo, grupy zawodów deficytowych

- ▶ betoniarze i zbrojarze
- ▶ brukarze
- ▶ cieśle i stolarze budowlani
- ▶ dekarze i blacharze budowlani
- ▶ monterzy instalacji budowlanych
- ▶ murarze i tynkarze
- ▶ operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych
- ▶ pracownicy robót wykończeniowych w budownictwie
- ▶ robotnicy budowlani

Edukacja, grupy zawodów deficytowych

- ▶ logopedzi i audiofonolodzy
- ▶ nauczyciele nauczania wczesnoszkolnego
- ▶ nauczyciele praktycznej nauki zawodu
- ▶ nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących
- ▶ nauczyciele przedmiotów zawodowych
- ▶ nauczyciele przedszkoli
- ▶ nauczyciele szkół specjalnych i oddziałów integracyjnych
- ▶ pedagodzy
- ▶ wychowawcy w placówkach oświatowych i opiekuńczych

Opieka zdrowotna, grupy zawodów deficytowych

- ▶ fizjoterapeuci i masażyści
- ▶ lekarze
- ▶ opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej
- ▶ pielęgniarki i położne
- ▶ psychologzy i psychoterapeuci
- ▶ ratownicy medyczni
- ▶ pracownicy socjalni

Transport/Spedycja/Logistyka, grupy zawodów deficytowych

- ▶ kierowcy autobusów
- ▶ kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych
- ▶ magazynierzy
- ▶ mechanicy pojazdów samochodowych

Przemysł, grupy zawodów deficytowych

- ▶ elektrycy, elektromechanicy i elektrycy monterzy
- ▶ operatorzy obrabiarek skrawających
- ▶ przetwórcy mięsa i ryb
- ▶ spawacze
- ▶ ślusarze

Gastronomia, grupy zawodów deficytowych

- ▶ kucharze
- ▶ pomoc kuchenna

Służby mundurowe, grupy zawodów deficytowych

- ▶ pracownicy służb mundurowych

Pracownicy biurowi, grupy zawodów deficytowych

- ▶ pracownicy ds. rachunkowości i księgowości
- ▶ samodzielni księgowi

Całość raportu na stronie www.wup.pl w zakładce „dla instytucji” i tam w „Zachodniopomorskie Obserwatorium Rynku Pracy”.

www.wup.pl

@wupszczecin

@WUP_Szczecin

Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie

